دور جدید مذاکرات آذربایجان و ارمنستان در بروکسل همزمان با سنگ‌اندازی روسیه؛

تلاش برای صلح در هنگامه تنش باکو و مسکو

فرشاد گلزاری

پرونده منازعه جمهوری آذربایجان و ارمنستان که با محوریت قره‌باغ در جریان است، هرازچندگاهی به روی میز دو مذاکرات دوطرف قرار می‌گیرد و سپس با یک مشکل جدید به بایگانی منتقل می‌شود و همه چیز یکباره به نقطه صفر برمی‌گردد. زمانی که در سال ۲۰۲۰ میلادی سربازان ایروان و باکو مقابل یکدیگر در دو طرف مرزهای مشترک قرار گرفتند و ۴۴ روز با یکدیگر جنگیدند، کسی فکر نمی‌کرد که این تقابل تا به امروز و با گذشت حدود سه سال همانند یک زخم تازه باقی بماند و مشخص نباشد که قرار است چه اتفاقی در این مسیر رخ دهد. اما سوالی که در این حدود سه سال، بارها و بارها به ذهن افکار عمومی خطور کرده این است که چرا رابطه متشنج باکو و ایروان پس از این مدت به صلح و آرامش ختم نمی‌شود؟ پاسخ به نظر پیچیده می‌آید اما چندان پیچیدگی در این پرونده وجود ندارد، جز منافع قدرت‌های بزرگ‌تر! اجازه دهید با یک مثال حقوقی عینی این بحث را تحلیل کنیم و سپس مصادیق دیگر را مورد اشاره قرار دهیم. ۲۲ ماه می سال جاری میلادی بود که دولت ارمنستان اعلام کرد که از جمهوری آذربایجان در ارتباط با استقرار ایست و بازرسی در گذرگاه لاچین به دیوان بین‌المللی دادگستری شکایت کرده است. در هنگام یگیشه کارکسیان، نماینده ارمنستان در امور حقوقی بین‌المللی اعلام کرد که ما برای دومین بار به این مرجع قضایی بین‌المللی علیه باکو شکایت کردیم و بر همین اساس ایروان انتظار دارد که دادگاه لاهه اقدامات موقتی علیه باکو اعمال کند و از این کشور بخواهد که تردد بدون مانع را در این کریدور تضمین کند تا تصمیم نهایی در ارتباط با شکایت ما اتخاذ شود. حالا و طی درگیری‌های حقوقی اخیر میان دو طرف، دولت باکو مدعی شده که دیوان بین‌المللی دادگستری به اتفاق آرا درخواست ارمنستان را برای ایجاد اصلاحات در حالیست که در ماه فوریه گذشته، دیوان دادگستری بین‌المللی رأی به اقدامات موقت علیه جمهوری آذربایجان براساس کنوانسیون بین‌المللی رفع همه اشکال تبعیض نژادی داد. این دادگاه همچنین اقدامات باکو را تهدید مستقیم علیه حقوق ارامنه خواند و از جمهوری آذربایجان خواست اقداماتی را برای تردد بدون مانع افراد، وسائل نقلیه و محموله‌ها در خطوط رفت و برگشت گذرگاه لاچین اتخاذ کند. شاید با نگاهی به جنگ حقوقی مذکور به این جمع‌بندی برسید که اوضاع از طریق اهرم غیرنظامی در حال حل و فصل است اما اینگونه نیست. از آن روز تاکنون اتفاق‌هایی رخ داده که نشان می‌دهد تنش میان دو طرف قرار نیست آرام بگیرد. به عنوان مثال منابع خبری باکو می‌گویند نیروهای مسلح ارمنستان در تاریخ ۱۰ ژوئیه (۱۹ تیر) به مدت بیش از سه ساعت، مواضع جمهوری آذربایجان در امتداد شهرک حیدرآباد را گلوله‌باران کردند.

کسی فکر نمی‌کرد که تقابل باکو و ایروان تا به امروز و با گذشت حدود سه سال همانند یک زخم تازه باقی بماند و مشخص نباشد که قرار است چه اتفاقی در این مسیر رخ دهد اما بحث این است که قدرت‌های بزرگ هم در این مسیر بیکار ننشسته‌اند

حکم ۲۲ فوریه ۲۰۲۳ رد کرده که تایید کننده حق جمهوری آذربایجان برای کنترل مرزهایش محسوب می‌شود. وزارت خارجه جمهوری آذربایجان در بیانیه‌ای مدعی شده که «از حکم دیوان مذکور که تایید کننده حق ما در کنترل مرزهایمان است و اینکه درخواست ارمنستان در برداشتن این ایست بازرسی بی پایه و اساس است، استقبال می‌کنیم اما تفسیر نادرست طرف ارمنستانی درباره این تصمیم چیزی جز تلاشی ناامیدانه نیست». این

مذاکره با اروپا، مراقبت از روسیه

آنچه در این میان باید مورد توجه قرار بگیرد بحث تشدید تنش‌ها در زیر سایه قدرت‌های بزرگ است. وزارت دفاع جمهوری آذربایجان دو روز پیش (شنبه) در گزارشی مدعی شد، تشکیلات مسلح غیرقانونی ارمنستان در خاک جمهوری آذربایجان و دقیقاً جایی که نیروهای صلحبان روسی به‌طور موقت در آن مستقر هستند، پارازیت‌های رادیویی را بر روی سیستم‌های پروازهای داخلی و خارجی که از حریم هوایی جمهوری آذربایجان عبور می‌کنند، مخابره کرده است. این اقدامات باعث شد تا جمهوری آذربایجان به صلیب سرخ اجازه داده تا تخلیه پزشکی را از منطقه قره‌باغ به ارمنستان از طریق کریدور لاچین آغاز کند؛ اما در این میا دو اتفاق مهم رخ داده است. اتفاق اول که باید آن را یک بازیگری منسجم برای کسب منافع حداکثری دانست، فعال شدن مجدد اتحادیه اروپا در پرونده تنش باکو و ایروان است. روز گذشته رویترز اعلام کرد که شارل میشل، رئیس شورای اروپا در بروکسل میزبان الهام علی‌اف، رئیس‌جمهوری آذربایجان و نیکول پاشینیان، نخست‌وزیر ارمنستان بود؛ دیداری که با هدف پایان دادن به تنش‌های خشونت‌آمیز باکو و ایروان برگزار شد. بنابر اعلام رویترز، این مذاکرات با هدف پایان دادن به بیش از سه دهه مناقشه بر سر منطقه «قره‌باغ کوهستانی» برگزار شد که بخش اعظم جمعیت آن ارمنی هستند، اما بخشی از خاک جمهوری آذربایجان محسوب می‌شود. نکته مهم در این راستا، اظهار نظر رئیس شورای اروپا درباره نشست مذکور است. او گفت که باکو و ایروان توافق کردند با جدیت بیشتری به تحدید حدود مرزها بپردازند و اتحادیه اروپا هم آماده است تا در تامین بودجه ساخت راه‌آهن در قفقاز جنوبی کمک کند. این اظهارنظر و آن بخشی که وی می‌گوید توافق دو طرف بر سر جدیت ادامه مذاکرات بوده، به نوعی نشان می‌دهد که اساساً اتفاق خاصی در بروکسل رخ نداده و اروپا هم صرفاً به منافع اقتصادی این پرونده (ساخت راه‌آهن در قفقاز جنوبی) فکر می‌کند. اما در این میان روسیه را نباید از قلم انداخت؛ چراکه تمام این پرونده از زیر دست این کشور رد می‌شود. برخی از تحلیلگران معتقدند که روسیه می‌خواهد این روند همانند گذشته ادامه پیدا کند تا منافعش در قفقاز را پس از تعیین تکلیف جنگ اوکراین، کسب کند. مسکو در این مسیر سعی می‌کند وضعیت را به جایی برساند که در نهایت ایالات متحده و اروپا به عنوان دو طیفی که به دنبال نقش‌آفرینی در قفقاز هستند را بازی بدهد و اجازه ندهد منافعی در این میان کسب کنند. بر همین اساس اگر به بیانیه اخیر وزارت خارجه آذربایجان رجوع کنیم می‌بینیم که تحرکات مسکو در این میان به نظر تخریبی است. باکو اعلام کرده که اظهار نظر وزارت خارجه روسیه و تعیین شرایط برای حاکمیت و تمامیت ارضی آذربایجان در زمینه به رسمیت شناختن قره‌باغ به عنوان بخشی از آذربایجان توسط نخست‌وزیر جمهوری ارمنستان، غیر قابل قبول است، چراکه ایروان حدود ۳۰ سال اراضی آذربایجان را اشغال کرده بود. وزارت خارجه جمهوری آذربایجان سپس با لحنی تند علیه اقدامات ارمنستان موضع‌گیری کرد و همچنین به نیروهای حافظ صلح روسیه تاخت که نشان می‌دهد باز هم بنا نیست اوضاع به روال اولیه خود بازگردد. به همین دلیل باید گفت که مذاکرات در بروکسل مجدداً زیر سایه اختلافات قرار گرفته است.

مسکو در مسیر مذاکرات باکو و ایروان سعی دارد وضعیت را به جایی برساند که در نهایت ایالات متحده و اروپا به عنوان دو طیفی که به دنبال نقش‌آفرینی در قفقاز هستند را بازی بدهد و اجازه ندهد منافعی در این میان کسب کنند

جهان نما

همزمان با معرفی فرمانده جدید توسط پوتین:

شبه‌نظامیان واگنر وارد بلاروس شدند

مقامات اوکراینی و لهستانی از ورود نیروهای واگنر از روسیه به خاک بلاروس خبر دادند. همچنین مینسک روز جمعه اعلام کرده بود که اعضای این گروه شبه‌نظامی مزدور سربازان بلاروسی را در جنوب شرقی پایتخت این کشور تمرین می‌دهند.

آندری دمچنکو، سخنگوی آژانس مرزی اوکراین در بیانیه‌ای در کانال تلگرام خود گفت: واگنر در بلاروس است و تحرکاتشان در این کشور قابل مشاهده است. دو منبع نزدیک به نیروهای واگنر می‌گویند که برخی از اعضای این گروه شبه‌نظامی مزدور دست کم از روز سه‌شنبه در بلاروس حضور دارند.

وزارت دفاع بلاروس روز جمعه ویدیویی منتشر کرد که در آن شبه‌نظامیان واگنر در یک پایگاه نظامی در نزدیکی شهر «آسیپوویچی» به سربازان بلاروسی آموزش می‌دهند. بنابر اعلام ولادیمیر پوتین، رئیس جمهوری روسیه، انتقال واگنر به بلاروس بخشی از توافق او و الکساندر لوکاشنکو، رئیس جمهوری این کشور پس از پایان شورش نافرجام ماه گذشته این گروه به رهبری یوگنی پریگوژین بود. استانیسلاو ژارین، معاون وزیر خدمات ویژه لهستان گفت: ورشو نیز حضور نیروهای واگنر در بلاروس را تایید می‌کند. به نظر می‌رسد صدها نفر از شبه‌نظامیان در آن جا باشند.

لهستان در ماه جاری اعلام کرد که برای مقابله با هرگونه تهدیدی نیروهای خود را در مرز بلاروس تقویت می‌کند. اگرچه الکساندر لوکاشنکو، رئیس جمهوری بلاروس تا کنون نیرویی به اوکراین اعزام نکرده است، اما در فوریه ۲۰۲۲ به مسکو اجازه داده تا از خاک بلاروس برای تهاجم نظامی به اوکراین استفاده کرده و همچنین تسلیحات هسته‌ای خود را در این کشور مستقر کند.

پروژه هایون بلاروس که بر فعالیت‌های نظامی در این کشور نظارت می‌کند و توسط مینسک به عنوان تشکیلاتی افراطی شناخته می‌شود، می‌گوید که صف‌های بلندی متشکل از دست کم ۶۰ خودرو جمعه شب از روسیه وارد بلاروس شدند. این خودروها که شامل چندین کامیون، وانت پیک‌آپ، ون و اتوبوس بودند، با پلاک جمهوری‌های خودخوانده دونتسک و لوهانسک به تردد می‌پرداختند. به گزارش هایون، مقصد این خودروها تسل در مرکز بلاروس بوده است. هفته گذشته نیز گزارش‌هایی مبنی بر احداث اردوگاهی شامل صدها چادر خالی در این مکان منتشر شده بود.

در همین راستا روزنامه روسی «کومرسانت» اعلام کرد ولادیمیر پوتین، رئیس جمهوری روسیه «آندری تروشف» را به جای یوگنی پریگوژین، فرمانده فعلی گروه واگنر پیشنهاد کرد که دستور شورش کوتاهی علیه نهاد نظامی این کشور را داده بود و در پی آن به بلاروس، متحد مسکو تبعید شد.

این روزنامه نوشت، پوتین پنج روز پس از این شورش نافرجام با یریگوژین و فرماندهان واگنر دیدار کرد و به آنها گفت که می‌توانند تحت فرمان فرمانده مستقیم خود به مبارزه ادامه دهند و این فرمانده با نام مستعار «سدوی» به معنای «موخاکستری» است و مقصود آندری تروشف است که پوتین او را «فرمانده واقعی واگنر برای همیشه» توصیف کرد. به نوشته این روزنامه، پوتین درباره واکنش این گروه به این انتصاب گفت: بسیاری (از آنها) وقتی این را گفتم، سرشان را به نشانه مثبت تکان دادند.

بر اساس اسناد صادر شده در دسامبر ۲۰۲۱، آندری تروشف در آوریل ۱۹۵۳ در لنینگراد، در اتحاد جماهیر شوروی سابق به دنیا آمد. وی سرهنگ بازنشسته روس و یکی از مؤسسان و مدیران اجرایی گروه واگنر است. طبق اسناد تحریم‌های اتحادیه اروپا که اسناد رسمی فرانسوی است، سدوی، نام جنگی «آندری تروشف»، یکی از فرماندهان ارشد واگنر است.

در سند اتحادیه اروپا آمده است: آندری تروشف مستقیماً در عملیات نظامی گروه واگنر در سوریه و به طور خاص در منطقه دیرالزور مشارکت داشته است. از این رو، وی سهم مهمی در تلاش جنگی بشار اسد، رئیس جمهور سوریه داشته است و از نظام سوریه حمایت می‌کند و از آن سود می‌برد.

خبر

با هدف گفت‌وگو با نیروهای واکنش سریع؛

هیات مذاکره‌کننده ارتش سودان به جده بازگشت

همزمان با ادامه درگیری‌های خشونت‌آمیز مسلحانه در سودان، ارتش این کشور از بازگشت هیات مذاکره کننده خود به جده عربستان برای از سرگیری مذاکرات با نیروهای واکنش سریع خبر داد. در همین حال، فرمانده ارتش نیز مخالفت خود را با پیشنهاد کمیته چهارجانبه «ایگاد» برای استقرار نیروی خارجی در این کشور اعلام کرد. یک منبع دولتی سودانی به خبرگزاری فرانسه اعلام کرد که هیات مذاکره‌کننده ارتش این کشور برای از سرگیری مذاکرات با نیروهای واکنش سریع به شهر جده بازگشته است. هیات ارتش سودان در حالی برای از سرگیری مذاکرات به جده بازگشته است که در نشست دوشنبه گذشته کمیته چهارجانبه ایگاد با حضور نیروهای واکنش سریع در پایتخت اتیوپی شرکت نکرده بود. نیروهای واکنش سریع تا بدین لحظه واکنشی به بازگشت هیات ارتش سودان به جده و احتمال از سرگیری مذاکرات واکنشی نشان نداده است.

همزمان با اعلام بازگشت هیات ارتش سودان به جده، ویلیام روتو، رئیس جمهوری کنیا در تماسی تلفنی با عبدالفتاح البرهان، فرمانده ارتش این کشور گفت‌وگو کرد. البرهان در این تماس تلفنی مخالفت خود را با پیشنهاد کمیته چهارجانبه ایگاد (سازمان بین دولتی توسعه شرق آفریقا) برای استقرار نیروهای شرق آفریقا در سودان اعلام کرد.

خبر

در سفر السودانی به دمشق مطرح شد؛

روابط عراق و سوریه، برادرانه و تاریخی است

نخست‌وزیر عراق که دیروز (یکشنبه) در سفری رسمی وارد سوریه شد، با رئیس جمهوری این کشور در کاخ «الشعب» دیدار و گفت‌وگو کرد. خبرگزاری سانا در اینباره اعلام کرد که که محمد شیاع السودانی، نخست‌وزیر عراق و بشار اسد، رئیس جمهوری سوریه در این دیدار درباره روابط دوجانبه میان سوریه و عراق، تقویت همکاری‌های دو کشور در زمینه‌های مختلف از جمله مبادلات تجاری، حمل‌ونقل و صنعت، هماهنگی دائمی در زمینه‌های مختلف سیاسی و تلاش‌های مشترک در زمینه مبارزه با تروریسم تبادل نظر کردند. دو طرف همچنین تأکید کردند که ایستادن عراق و سوریه در کنار یکدیگر در شرایط مختلف، ترجمه واقعی روابط برادرانه و تاریخی میان آنها است و این روابط دو کشور را به هم پیوند می‌دهد. بشار اسد در این دیدار سفر السودانی به دمشق را فرصتی برای ایجاد روابط عمیق و دستیابی به یک جهش بزرگ در همکاری‌های دوجانبه میان دو کشور دانست. السودانی نیز تاکید کرد که سوریه در قلب همه عراقی‌ها جایگاه ویژه‌ای دارد و مردم عراق به استواری مردم سوریه در برابر سنگین‌ترین حمله تروریستی که با آن مواجه بوده‌اند، افتخار می‌کنند. بشار اسد گفت: مردم عراق در رنج‌های سوریه کنار مردم ما ایستادند.

عمران خان:

حزب تحریک انصاف در معرض سرکوب جدی است

عمران خان، نخست‌وزیر سابق پاکستان در تازه‌ترین مصاحبه خود ضمن اشاره به موضوعات متعددی گفت، از زمان برکناری‌اش در سال گذشته میلادی با پرونده‌های حقوقی زیادی مواجه شده و نگران است که به‌زودی به زندان بازگردد. او طی مصاحبه‌ای با برنامه کانفلیکت زون در تلویزیون دویچه‌وله تاکید کرد: من تا ۷۰ سالگی یک پرونده کیفری نداشتم اما در چند ماه اخیر تقریبا با ۱۸۰ پرونده مواجه شده‌ام. او پیشتر تمامی این پرونده‌های کیفری را با انگیزه سیاسی خواند و مدعی شد که چنین پرونده‌هایی با هدف برکناری حزبش در پیش از انتخابات سراسری پاکستان که قرار است در ماه اکتبر یا نوامبر برگزار شود، ایجاد شده‌اند. عمران خان از لاهور به برنامه تلویزیونی دویچه‌وله گفت: تمام رهبران حزبم یا مخفی شده یا در زندان به سر می‌برند. حدود ۱۰ هزار تن از کارکنان ما در حال حاضر در زندان هستند. بنابراین، سرکوب شدیدی علیه حزبم وجود دارد.

در نیمه نخست ۲۰۲۳؛

۲۶ هزار نفر در یمن آواره شدند

سازمان نظارت بر اردوگاه‌های آوارگان در یمن اعلام کرد که طی نیمه اول سال ۲۰۲۳ بیش از ۲۶ هزار نفر در یمن از محل زندگی خود آواره شدند. به گزارش العربیه، کمیته اجرایی این سازمان، در گزارش ماهانه خود اعلام کرد که در بازه زمانی یک ژانویه تا ۳۰ ژوئن ۲۰۲۳ شمار ۴ هزار و ۷۰۰ خانوار به تعداد ۲۶ هزار نفر از مناطق مسکونی خود به مکانی دیگر در یمن آواره شده‌اند. میدل ایست نیوز گزارش داد، بنا به این گزارش، این خانوارها از ۲۰ استان یمن بوده و در ۱۰ استان غیر از محل سکونت خود مستقر شدند. طبق گزارش مذکور، فقط در ماه ژوئن گذشته ۵۴۱ خانواده با تعداد ۲ هزار و ۶۹۳ نفر از منازل خود آواره شده که ۴۵۸ خانواده برای اولین بار اقدام به جابجایی کرده‌اند. گزارش افزوده که ۲۰ درصد آوارگان از استان الحدیده هستند.